

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
201102411-/HW

Vår ref.
201200357- /NNO

Dato
20.04.2012

Høring av forslag til endringer i tobakksskadeloven

Vi viser til Helse- og omsorgsdepartementets brev av 13. januar 2012 med vedlegg.

Justis- og beredskapsdepartementet har følgende merknader:

Generelt

Justis- og beredskapsdepartementet støtter i hovedsak forslagene i høringsnotatet. Vi legger til grunn at målet med endringsforslagene i tobakksskadeloven først og fremst er å hindre at barn og unge begynner å bruke tobakk, herunder forebygge helseskader ved bruk av tobakk, og å forebygge at man utsettes for passiv røyking. Justis- og beredskapsdepartementet er enig i at dette er et viktig formål som krever en bred, helhetlig innsats fra flere myndigheters side. Vi legger derfor vekt på at også politiet skal bidra i et slikt forebyggende arbeid. Selv om dette ikke spesifikt berører kriminalitetsspørsmål, er det i denne forbindelse grunn til å peke på at det ut fra den kunnskap man har om sammenhengen mellom tobakksrøyking og senere misbruk av cannabis, er mye å hente på å hindre tidlig tobakksrøyking blant barn og unge.

Innføring av kommunal bevillingsordning for salg av tobakk

Justis- og beredskapsdepartementet støtter forslaget om innføring av en kommunal bevillingsordning for salg av tobakksvarer som tiltak for å få til bedre overholdelse av aldersgrensen for kjøp av tobakk. Undersøkelser viser at 70 % av dagens røykere begynte før fylte 20 år. Gjennomsnittlig debutalder var ifølge *Tal om tobakk 1973-2009* ca. 16 år til tross for forbudet om å selge tobakk til personer under 18 år. De som oppgir å røyke av og til hadde en litt høyere debutalder. Undersøkelser, bl.a. fra 1999, viste at 75 % av den tobakken som ble forbrukt av 13-17-åringene ble kjøpt av de mindreårige selv. 70 % av dem ble aldri spurt om legitimasjon når de forsøkte å kjøpe tobakk. Bare

Postadresse
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Gullhaug Torg 4a
0484 Oslo

Telefon - sentralbord
22 24 90 90
Org. nr.: 972 417 831

Plan- og
administrasjonsavdelingen
Telefaks
22 24 95 34

Saksbehandler
Nina Helene Norby
22 24 52 65

halvparten hadde opplevd noen gang å bli nektet kjøp.

Vi mener dette gir god grunn til å innføre en bevillingsordning for salg av tobakk. En bevillingsordning vil kunne bidra til å begrense antall utsalgssteder og derigjennom minske tilgjengeligheten til tobakk. Når det også legges opp til hjemmel til å kunne inndra bevillingen ved overtredelse, er det grunn til å anta at utsalgsstedene vil innskjerpe kontroll med aldersgrensen når unge kjøper tobakk.

På bakgrunn av Helsedirektoratets forslag til bevillingsordning drøfter Helse- og omsorgsdepartementet hvilke typer utsalgssteder som skal kunne omfattes av bevillingsordningen. Helse- og omsorgsdepartementet foreslår at det ikke skal være noen begrensninger i hvilke typer utsalgssteder som skal kunne få slik salgsbevilling. Dette berører spørsmålet om bruk av vandelsattest for dem som søker bevilling. Ifølge Helsedirektoratet finnes det mellom 15 000 og 18 000 utsalgssteder for tobakksvarer. Det er i dag ingen begrensninger i hvilke typer utsalgssteder som kan selge tobakksvarer, ulikt utsalgsstedene for alkohol med inntil 4,7 volumprosent alkohol. Bl.a. kan ikke kiosker og bensinstasjoner få salgsbevilling for alkoholholdig drikk. Begrunnelsen for dette følger av alkohollovens formål om å begrense bruk av alkohol. I 2009 var det ca. 4 000 dagligvareforretninger og ca. 4 200 kommunale salgsbevillinger for alkoholholdig drikk med inntil 4,7 volumprosent alkohol.

Innføring av ordning med vandelsattest

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår at det i forbindelse med bevilling innføres en ordning med vandelsattest, også for dem som i dag selger tobakk. Selv om det fra departementets side foreslås at bevillingen skal gjelde inntil den av en eller annen grunn opphører, vil dette innebære et betydelig merarbeid for politiet. I tillegg kommer arbeidet med vandelsattester for nye bevillingshavere samt arbeidet i forbindelse med eventuell fornying av bevilling ved bl.a. inndragning etc. I avsnittet om økonomiske og administrative konsekvenser er ikke spørsmålet om merarbeid for politiet og ressurser i den sammenheng tatt opp, og må således utredes nærmere. Selv om forslag om vandelsattest for bevillingshavere kan synes formålstjenlig, bl.a. for å luke ut useriøse aktører, herunder å hindre ulovlig omsetning av smuglervarer, mener vi at de økonomiske og administrative konsekvensene må utredes nærmere før vi kan slutte oss til forslaget.

Heving av aldersgrensen for kjøp og salg av tobakk

I høringsnotatet drøftes kort aldersgrensen for kjøper og selger av tobakk. Justis- og beredskapsdepartementet noterer seg at Helsedirektoratet i en rapport fra 2008 har foreslått å heve aldersgrensen for begge grupper til 20 år. Mer enn halvparten av dagens røykere og eks-røykere begynte å røyke daglig før de fylte 18 år, og ytterligere én av fem da de var 18 og 19 år. Det kan være gode grunner til å mene at en aldersgrense på 20 år for kjøp av tobakk vil forebygge mer effektivt enn en grense på 18 år. Imidlertid kan dette være for sterke inngrep i personlige valg, sett hen til at man kan kjøpe alkohol fra fylte 18 år. Dessuten er aldersgrense for kjøper også 18 år i de andre nordiske landene. Dette taler for at aldersgrensen på 18 år beholdes for kjøp av

tobakk. Hvor effektiv aldersgrensen er, avhenger også av hvor godt kontrollordningene gjennomføres. I denne sammenheng kan også politirådene i kommunene ha en forebyggende rolle slik at ordningen gjennomføres på en god måte ved at kommunale myndigheter, næringslivet og politiet samarbeider om tiltak. Vi vil dessuten anbefale at det innføres en ordning på lik linje som ved salg av alkohol, ved at kjøper av tobakk må legitimere seg når vedkommende er under 23 år. Dette vil kunne rette opp noen av de vanskelighetene ved overholdelse av aldersgrensen man ser når selger er omtrent i samme aldersgruppe som kjøper av tobakk, jf. punkt 3.3 i høringsnotatet.

Med hilsen

Harald Aass
fagdirektør

Nina Helene Norby
førstekonsulent